

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada numero per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

● **ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ**

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

EMBARCH DE LAS TROPAS QUE VAN A CUBA

Lo moll de Barcelona, á las 7 del matí, moments avants del embarch.

CRÓNICA

Si 'ls soldats de la primera expedició enviada a Cuba desde Barcelona, siguessen supersticiosos, haurien arrufat el nas plens de rezel, perque, a despit de lo que diu un antich refrá, varen embarcarlos en divendres.

Pero no succehí aixís: molt al contrari: la majoria d'ells estavan mes alegres y animats que la major part dels que 'ls vejeren partir, entre 'ls quals s'hi contavan mares, germans, amichs.....

Un filòsof lúgubre y pessimista volia explicar aquest contrast, dihent:

—Los morts no ploran.... Unicament llensan llágrimas los que van al séu enterro.

—Es veritat—li vaig dir—fins los nebots, cridats a l'herencia de un oncle rich, fan veure qu'están molt afligits, encare que per dintre reventin de alegría.

—No 's pensi, que aquí també hi ha hereus de aquesta classe—m va replicar.—La isla de Cuba es la vaca lletera de un gran número d'espanyols. Just es que la munyeixin los que li donan aliment per medi de la producció, del comer, del tráfeh y de l'activitat útil en general; pero no son aquests los que 'n reportan los mes grans beneficis. La major part de las vegadas se quedan ab tota la llet los encarregats de vigilarla y de cuidarla, los amichs dels ministres que pescan un bon empleo, una cáfila de perduts, que van allí sense camisa y 'n tornan al poch temps convertits en uns potentats.

Mentres aixó deya, las tropas anavan desfilant.

Passaren primer casi per davant de l'estátua del general Prim; deixaren en la Plassa dels Encants lo monument de 'n Lopez y davant de las Dressanas el de Colón, pero desde 'l port se veyan perfectament aquestas dos figuras, que semblavan presidir l'embarcament de las tropas expedicionarias.

A la memoria se 'n venia la frase de aquell que tractant d'explicar la significació dels tres monuments, posats casi de rengle, deya:

—Aquí tenen venerats é immortalisats pel bronze, al qui la va descobrir, al qui la va explotar y al qui se la volia vendre.

¿Quin dia alsarà Barcelona un altre monument suntuós al soldat infelís, al héroe anónim, qu'en cumpliment de un dever patriótic y en obediencia a las imposicions de la rígida disciplina militar, corre a morir per ella, sense queixarse, sense remolejar, donant pel contrari mostrars admirables de serenitat y alegría?

***

¡Pobres soldats!

Era de veure'ls a l'hora del embarcament, tranquils y serens, espargint a son pas l'aroma de una joventut que no 's mustiga entre mitj de las majors contrarietats.

Vestits ab l'uniforme de cotó impropio de l'estació que atravessém, no donavan mostrars de sentir ni 'l fret, ni l'humitat de la boyra matinera.

Anavan tots desarmats, y a no ser per la formació correcta, mes s'hauria cregut que constituïan un remat de sers humans que uná forsa del exércit.

Bé es veritat que alguns, a falta de fusell, portavan la guitarra, l'instrument popular que pera ser tocat ha de aplicarse sobre 'l cor, com si escoltés los seus esbatechs pera ferse interprete fidel de las sevas queixas.

—¿Ab la guitarra te 'n vas a la guerra?—vá preguntarli a un soldat un amich.

—Si, noy—li va respondre—¿que no sabs que aném a Cuba a ballar un tango?

Aixís es lo soldat espanyol: impávit, resignat, aixirit, conservant en totas las circunstancias son bon humor inagotable.

¡A ballar un tango!

Menos mal si 'l poden ballar ab los insurrectes enemichs d'Espanya, cos a cos y cara a cara, al só de la corneta d'ordres y al espatech dels tiros, repartint y arreplegant confits.... Pero ¿y si l'han de ballar ab l'enemich invisible, impalpable, que se cerneix constantment sobre aquella terra tan hermosa com mortífera? ¿Y si l'han de ballar ab lo vómit y ab la febra groga, enamoradas lúgubres de la joventut espanyola?

No li feu al soldat aquesta reflexió, que no per aixó ha de decaure, ni ha de deprimirse 'l séu esperit. Parleuli dels majors perills y si es castellá 'us respondrà:—«No importa!» Y si ha nascut en terra catalana 'us dirá:—«Tant se vall!»

No importa y Tant se val son los dos generals invencibles que mes han pugnats en lo nostre país, salvant a Espanya dels majors y mes tremendos conflictes: son la personificació de la impavidés irreductible: constituheixen lo distintiu mes característich de la nostra rassa.

Ab los nostres soldats també 'l divendres varen embarcarse, y van avuy ab ells camí de Cuba.

..

Lo mes trist es que 'ls mateixos generals Tant-se-val y No importa, després de la guerra, quan deixan de ser inspiradors de proesas solen encarnarse en la nostra administració desballestada, improvisora, cruel é ingrata.

Consumat lo sacrifici, que ha costat tantas víctimas y ha produhit un número inmens de desgracias, al ardor de la lluyta, succeheix la fiema mes inhumana.

—La guerra de Cuba—s deya apenas quedá terminada l'anterior insurrecció—ha costat la vida a 100,000 espanyols.

—No importa!—contestaren los nostres governants.

—Existeixen un sens fi de familias, que han perdut ab los seus fills l'únich apoyo que tenian, familias honradas que s'han quedat sense consol y sense amparo.

—Tant se vall!

—¿Y 'ls soldats que han lograt sobreviure? ¿No sabéu que tornan a Espanya faltats de salut, ab las forsas perdudas, alguns descalabrats, y tots ellés pobres?

—Paciencia!

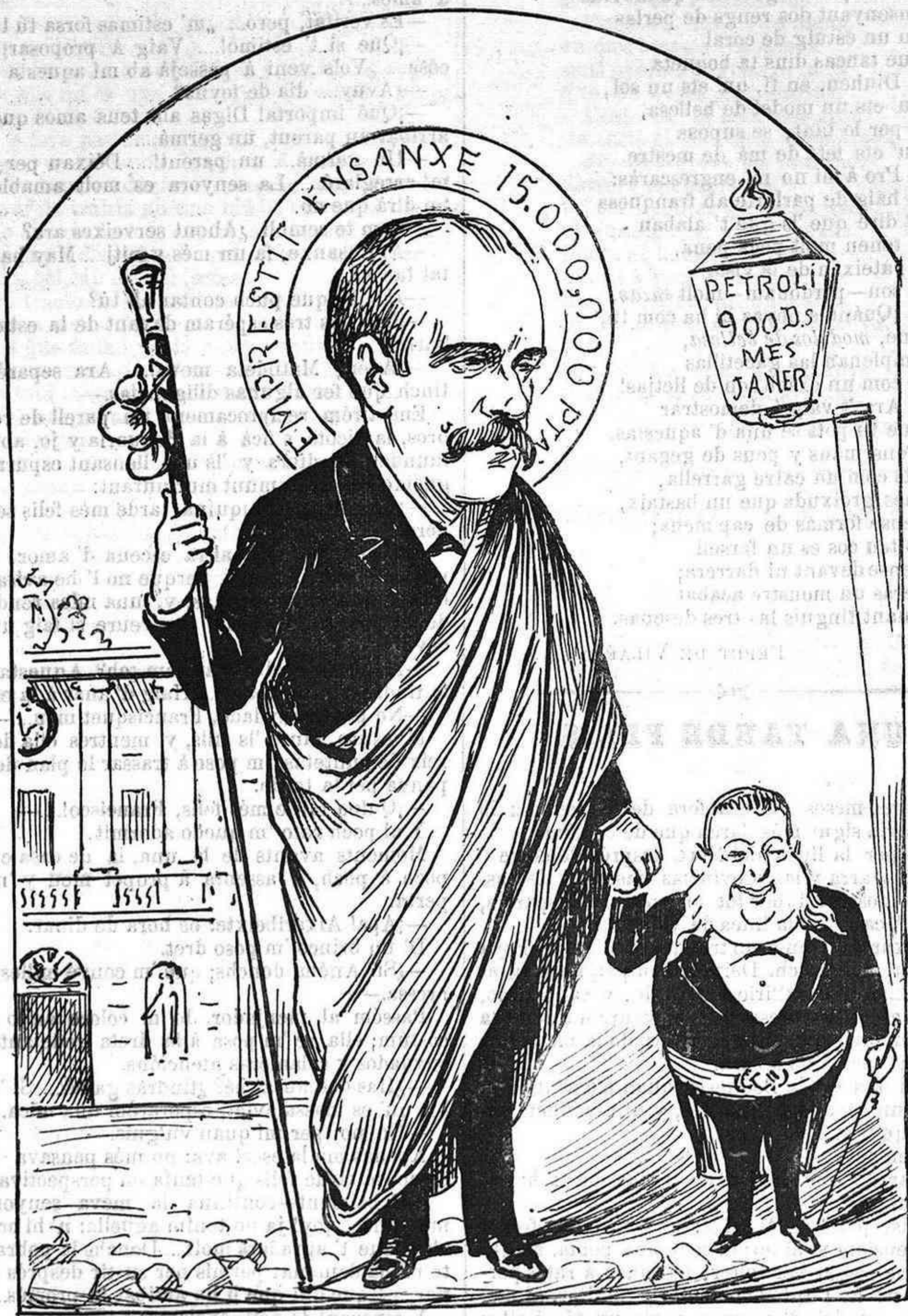
—Pero aquests valents son acreedors del Estat. Mentres han pres part en la campanya, han anat sempre atrassats de pagas: l'administració se 'ls ha retingut una part del séu pobre, miserable salari: tots ellés, mes ó menos, tenen crédits per saldar, crédits que representan lo preu mesquí de sos esforços y sacrificis y de la sanch y de la vida que han donat en holocauste de la patria. ¿Qué han de fer aquests infelissos?

—Que s'esperin: ara no hi ha fondos.

Y passen anys y passen quinquenis sense poder percibir ni una malla. Los peixos grossos de la política tot s'ho tragan: per ellés los sous grossos y la major puntualitat en las pagas; en cambi pels infelissos xanguets la fam, la miseria, l'angunia y 'l desespero.

Y es que 'ls generals No importa y Tant se val qu'en temps de guerra van conduhirlos al combat plens d'ardiment, en temps de pau fan ali ab los mes descastats governants, y per no veure las penas

LO SANT DE L' ARCALDE.

Sant Joseph (patró de la Sinagoga municipal)

dels soldats se 'ls giran d' espatllas, y per no escoltar los séus clams se tapan las orellas.
 ¡La ingratitut, es, ay, també, un dels distintius més característichs de la nostra rassa!...

P. DEL O

ALPA, PA

Hí ha qui diu qu' ets guapa, noya;
 que tens la cara riallera;

qu' ets capassa d' engrescar y trastornar á las pedras.
 Diu que 'ls teus ulls son diamants; que brillan com dos estrellas; y qu' enlluhernan sos llampechs cada cop que pestanyejas.

Com son negres y voltats per dos arquejadas cellas, diu que fan hermós contrast ab ta fina cabellera, rossa com cascata d' or

y partida en dugas trenas.

Diu qu' ets graciosa quant rius
ensenyant dos rengs de perlas
en un estuig de coral
que tancas dins ta boqueta.

Diuhén, en fí, qu' ets un sol,
qu' ets un model de bellesa,
y per lo tant, se suposa
qu' ets feta de má de mestre.

Pro á mi no m' engrescarás:
si haig de parlarte ab franquesa
et diré que 'ls que t' alaban
ó tenen molt poca pena,
ó pateixen de la visla
ó son—perdonam—molt *enzas*.

¡Quántas noyas hi ha com tú,
que, *modelos de bellesa*,
omplenan las gacetillas
y com nn drach son de lletjas!

Ara 't vaig á demostrar
que tú pots sé una d' aquestas.
Tens mans y peus de gegant,
ets com un catre garrella,
més groixuda que un bastaix,
sense formas de cap mena;
lo teu cos es un farsell
sense devant ni darrera;
serás un monstre acabat
quant tinguis las tres desenhas.

PEPET DE VILAFRANCA.

UNA TARDE FELÍS

Feya tres mesos qu' era fora de Barcelona: lo viatge havia sigut més llarch que de costúm.

Surtit per la linea del Nort, després de corre l' Aragó, Navarra y las provincias vascas, y de passejar lo mostruari per tot lo centro d' Espanya, tornava á casa per la linea de Valencia.

Al baixar del tren eran tres quarts d' onze. Feya un dematí magnífich. Deixo l' equipatge á la estació per anar á recullirlo á la tarde, y xano xano, pensant ab la sorpresa que al véurem tindria la meva senyora—que no sabia res de la meva tornada—m' encamino á casa.

Era al Pla de la Boqueria, quan me sento á la espatlla un copet dols, amistós, y una veuheta carinyosa que 'm díu:

—¡Ramonet!...—

A pesar de que de Ramonet may me n' hi dit, vaig girarme...

Era ella, ¡jella! la Matilde; una xicoteta fresca com un ensiam y aixerida com una poma, ab qui jo, fentme passar per solter, festejava á ratos perduts, si no ab l' intenció de durla al altar, al menos ab lo propósit d' acompanyarla un día ó altre á Pedralves.

Jo,—ben clar ho porta la meva cédula personal—me dich Francisco; pero per ella 'm deya Ramon. Quan un se dedica á cert género d' aventuras, may es per demés pendre precaucions.

May la Matilde m' havia semblat tan divina y apetitosa com aquell día. Fós que l' alenada mágica de la primavera la embellis, fós que l' ausencia hagués aumentat la meva ilusió, lo cert es que al véurela 'l cor me va doná un salt y pél cervell va crusarme una idea...

—Matildeta... ¿has pensat forsa ab mí?

—Jo sempre. ¿Y tú?

—¡Y m' ho preguntas!

—¿Cóm es, donchs, que no m' has escrit may?

—Si al anármén vas dirme que aviat mudarias d' amos...

—Es veritat, pero... ¿m' estimas forsa tú també?

—¡Que si t' estimo!... Vaig á proposarte una cosa... ¿Vols veni á passejá ab mí aquesta tarde?

—¿Avuy... dia de feyna?

—¡Qué importa! Digas als teus amos que t' ha arribat un parent, un germá...

—Un germá... un parent!... Déixau per mí; ja m' arreglaré... La senyora es molt amable y no 'm dirá que no.

—Com te sembli. ¿Ahont serveixes ara?

—Al Ensanxe; fa un més y mitj... May havia estat tan bé...

—¿Es dir que puch contar ab tú?

—Sí; á las tres esperam davant de la estació de Sarriá.

—¡Adéu, Matildeta meva!... Ara separémnos: tinch que fer algunas diligencias.—

Ens tirém recíprocament un parell de requiebros, la xicota 's ficá á la Boqueria y jo, ab lo cor inundat de ditxa y 'ls ulls llensant espurnas segueixo Rambla amunt murmurant:

—¡Ah Francisco! ¡quina tarde més felís se t' espera!

Arribo á casa. Un' altra escena d' amor. La senyora també 'm renya perque no l' he avisada; jo li faig quatre postures, y, una mica rendit, me deixo anar sobre 'l sofá per veure si faig una bacayna.

—A l' hora de dinar avisam ¿eh? Aquesta tarde la tindré molt ocupada... Haig d' anar á la estació.

—No passis cuydado, Francisquet méu...—

M' estiro, tanco 'ls ulls, y mentrés ella desapareix de puntetas, 'm poso á trassar lo plan de campanya per la tarde.

—¡Quina tarde més felís, Francisco!...—

Y al poch rato 'm quedo adormit.

Moments avants de la una, la de casa entra á poch á poch, s' assenta á propet meu y 'm desperta.

—¡Apa! Aixeribeixte: es hora de dinar.

D' un brinco 'm poso dret.

—¿Sí? Aném, donchs; que 'm convé enllestir depressa.—

Passém al menjador. Jo 'm coloco en lo siti de costúm; ella se 'm posa á la dreita rodejantme de cuydados y salameras atencions.

—¿Has descansat bé? ¿tindrás gana?... Si 't sembla qu' es massa aviat, esperarém una mica.

—No, no; per mí quan vulguis.—

Apenas me la escoltava: no més pensava en la tarde, la tarde felís que tenia en perspectiva...

—Cabalment—continúa la meva senyora—la minyona... ¡oy! ja no tenim aquella: n' hi pres un' altra que t' agradará molt... Donchs la pobra xicota m' ha demanat permís per surtir després de dinar, perque diu que li ha arribat lo promés...—

Y aixecant la veu, exclama:

—Matilde, ja pots servir la sopa...—

Si en aquell moment reventa una bomba al meu costat, estich segur que no la sento...

¡Deu del cell! ¿Matilde... y ha demanat permís perque 'l promés li ha arribat?

Jo no sabia que fer; si amagarme sota la taula, ó posarme á corre ó taparme la cara ab lo tobacaló...

En tot aixó 's presenta la criada ab la sopera entre mans... ¡Es ella! ¡jella mateixa!...

—¡Ramonet!—fa la xicota deixant anar un crit enlayre... y la sopera en terra.

—¿Qué?—pregunta sobressaltada la meva senyora, passejant los seus ulls esbarats de mí á la Matilde y de la Matilde á mí.

—¡Aquest es lo meu promés, senyora, 'l meu promés!

—¿En Francisquet?... ¿Lo meu marit?...

—¿Lo seu marit?...

La criada agafa las cetrilleras y me las rebat per la cara: alló no es una minyona de servey, sinó una fiera rabiosa....

—¡Y 's feya passar per solter! ¡y 's cambiava 'l nom! ¡y avuy m' havia de portar á passeig!—

Llavors la meva dóna ho comprén tot. ¡La enganyava! ¡la trahía ab una infelís minyona!...

Ja no es una fiera la que m' ataca, sinó dugas: sembla que 's desafihin á qui cridarà més fort y 'm tirarà pél cap més objectes.

En vá tracto de explicarme y de dir alguna cosa en defensa meva: las imprecacions que ressonan, los plats que saltan y 'ls rabes, culleras, forquillas y demás trastos que voleyan al meu alrededor ofegan tota tentativa de justificació amistosa.

—¡Mal marit! ¡mal home! ¡enganya criadas! ¡traidor! ¡embustero!...

¿Qué fer?... No 'm queda altre remey que abandonar lo menjador y fugir precipitadament al meu quarto.

A las tres la batalla s' havia acabat y 'ls exércits s' havian re tirat als seus campaments.

La criada renegava á la cuyna, la senyora plorava á la saleta de darrera.... y jo m' estava al llit, arbolat de febre, la cara plena de nyanyos y 'l cap tot embolicat.

Y desvariejant, diu qu' encare deya:

—¡Quína tarde més felís!

A. MARCH.

ÍNTIMA

Ab tant de temps que 'm coneixes encar no has vist ma constancia encar no has conegut prou al qui tant de veras t' ayma....

M' he cregut l' hom mes felís solament al recordarte y pel gran anhel de véuret y dirte quatre paraulas, carinyós y enamorat essent tu sols ma esperansa al teu costat he vingut ab amor y 'l cor plé d' ànsia....

Jo t' he estimat com un boig ¡com pot volguerse á una mare! Pensant ab tú día y nit y á tot' hora desitjante.

Que ho digan, si aixís no fos, totas las flors y las cartas que per tú y pensant ab tú t' he donat moltes vegadas!....

Que ho digan, si acás ho duptas y mes probas vols encare, aquells petons tan ardents y las fortas abressadas que 't feya y dava sovint refiat de tas paraulas!....

Pera assadollarm' de goig vinguí un mitj día á ta casa: te vaig veure tal com ets: bella y tant proporcionada, qu' ab lo desitj d' abressar lo que sern' amo 'm pensava aprofitant un descuyt boca y front ab pler besante

te vaig dir com altres cops si de veras m' estimavas.

Ficosos tos ulls en los meus, en mos brassos repenjada sens pensart'hi gens ni mica que «sí» vares contestarme.

Després.... la befa mes gran ¡la acció al mon mes deshonorada!

Jo, descreyent los teus mots darrera teu espiante:

tu, sens pensar que 't segueixo ni que sigui al mon, refiada tombant lleugera 'l carrer, ahont á poca distancia un jove, ignorant qui ets tú pe 'l que pots ser t' acompanya.

¡Si aixó fas tenint quinz' anys qué farás al sé als quaranta!

ANTONET DEL CORRAL.

CEREMONIA «ELEVADA»

Tan elevada, que va realisarse *nada menos* que al cim del campanar de la Catedral.

Veritat es que la cosa s' ho merexía. Se tractava d' inaugurar oficialment l' arreglo del rellotje de la Séu, que durant tant temps ha permanescut en huelga forcosa, y no era decorós ferho á la callada y sense ceremonia, com si 's tractés d' un campanar de poch mes ó menos.

Jo no vaig serhi, pero per la llista de las personas que hi van concorre, 'm figuro tot alló com devia anar.

Hi havia regidors, diputats provincials, sabis de varias classes: van passarhi una pila de rato, van dir que 'l rellotje era inmillorable y se 'n van tornar á caseta com si realment haguessin fet alguna cosa trascendental.

¿Volen véurela reproduhida la escena de la visita?

No es que jo ho sábiga de cert; pero 'm sembla que poch mes ó menos devia marxar d' aquesta manera:

Lo president de la comissió ensenya 'l mecanisme als convidats:

—¿Veuhén?—los diu—la corda 's dóna per aquí, las horas s' arreglan per allá, la molla es aixó, lo tirant que aixeca 'l mall es alló....

Un diputat provincial romp lo foch de las preguntas y observacions.

—¿Per qué—diu—en compte de tenir lo rellotje ab aquesta máquina tan antigua no s' hi aplica un sistema mes perfeccionat y modern?

—¿Quín?

—Qualsevol; n' hi ha mil á triar.... Lo *remontoir*, per exemple.... ¿No seria molt mes racional y cómodo donarli corda per sota l' anella, que no pas estirar aquestas cadenas y pujar y baixar aquestes pesos?—

Casi tota la comissió 's planta á riure y 'l diputat pren lo partit de no ficarse mes en llibres de caballería ni en rellotjes de campanar.

Llavors toca 'l torn á un regidor.

—¿Saben—exclama l' home ab la major candides—saben que d' aquest rellotje, si 'l portavan á empenyar, se 'n treurien una pila de quartos?

—Lo mal es—replica un altre—que no 's podria portar á empenyar en una sola casa.

—¿Per qué?

LA QUESTIO DEL DIA

—Y donchs ¿que ja no serveixes?
—No, noya; de cap manera:
estich seguint los estudis
per dedicarme á torera.

—Perque no hi cabria.

—¿Quántas pedras hi ha?—pregunta un altre.

—¿Ahónt?

—¡A la máquina! Es de creure que si un rellotje de set pessetas té rubís, mes ne tindrà aquest, que d' adop sol ens costa passa de cinch cents duros.

La conversació 's fa general y cadascú hi diu la séva.

Hi ha qui troba que 'l mall dona 'ls cops poch forts.

Un altre opina que hauria de donarlos mes fluixos.

Aquest diu que las campanas, si no fossin tan rovelladas, farian mes goig.

Aquell declara que l' ajuntament hauria de fer constar en acta la satisfacció de que aquest aconteixement acaba de omplir-lo...

Y després de contemplar las bellas del panorama que desde aquellas alturas se divisa, la comisió inauguradora va dispersarse, aparentment molt contenta, pero en lo fons del cor molt trista.

Ja deuen presumir perquè.

¡Era la primera inauguració, la primera ceremonia que no acabava en tiberi!...

MATÍAS BONAFÉ.

RECORTS DE CARNAVAL

(HISTORIETA)

Al amic S. C. y B.

Era per allà las darrerias del mes de Desembre quan nostre home, un d' aqueixos tranquils divorciats de la ver-

gonya y demás virtuts *adjacents* va anar de francatxela ab uns quants amichs á certa fonda, resolguent en ella un important problema gastronómich, aixó es, passar per la nou del coll un sopar de duro cada individuó.

La *juerga* partia d' una base; la de que un dels comensals, valentse de la estratagema que millor li acomodés, pero que no perjudicás als altres, devia eludir lo pago del seu cobert, més clar, devia sopar de gorras.

No era dubtós lo candidat; nostre héroe era l' únich dels de la colla que usava *pan y toros* y portava la solapa de l' americana alsada.

Lo sopar va ferse; lo que no 's feu, com es de suposar, si-gué efectiu lo cobert de *marras*.

Y per cert que nostre fulano no tingué que agusar gayre l' ingeni per sortir ayros de la seva empresa. A l' hora més oportuna li acudí, expontáneament, lo gran recurs, recurs ab que ell segurament no contava: lo ví. N' havia colat bastant.

Demanar lo fondista lo que legalment li pertocava, era una perillosa provocació en aquells moments; l' alcohol té tant de funest com d' irresponsable, y res d' extrany que en *aras* d' aquest *subjecte* 'l parroquiá li hagués donat al fondista un que sentir.

No obstant, la paciencia d' aquest s' evaporava per moments. y hauria estallat un conflicte á no esser la sana intervenció de la seva muller, que ab ben pocas paraulas resolgué l' assumpto:

—Tú 'm pagarás lo sopar—va dir al client gorrero, al temps que indicava al seu home que 's retirés.

—¡Cá haig de pagar jo!,—respongué aquell, aixamplant las oberturas pera donar pas á una forta y marrana rialla, barreja d' audacia y estupidés.

Lo temps ab son curs pausat é inalterable ha posat davant nostre l' época bullanguera del Carnaval, lo paréntesis anyal del humor y la gatzara populars.

Per tot arreu bull l' entusiasme. Crusan l' espay en ondas imperceptibles los vapors de mil festas y bacanales, ab que l' home sacia sos profáns instints.

Terpsícore 's posa la careta y ompla sos temples de multituds endemoniadas. Més que salas de ball, calderas semblan hont bullen al caliu del desenfreno lleugeras y fáciles passións.

Garbosa y coquetona crusa la sala escampant perfums y delicias una esbelta y revinguda máscara oculta en elegant *dominó* vert.

Cors que sospiran y llabis que requiebran. La sort se decideix pe'l més galant y parlador donzell.

Romp la orquesta ab las melosas notas de l' americana y comensa la parella á dansar en mútua é íntima adhesió. Segueixen prompte 'ls vertiginosos compassos del wals, que marca ab deliri la bulliciosa parella. De ball en ball s' arriba á mitja nit, hora consagrada per la costum á reconstituir las energias perdudas durant la primera part de la festa.

Generós é ilusionat lo ballador convida á la seva parella al *restaurant*. Lo sopar té tots los honors d' un banquet.

Arriba l' hora, y 'l conquistador, frisós ja, li diu á la máscara:

—Crech que deus ja descobrirte.

—Si m' ho pagas.

—¿Quant vols?

—Un duro.

—A qui 'l tens.

—Y á n' á mí (trayentse la careta.)

—¡Ira de Deu! ¡la fondista! ¡Mala negada! ¡Qui ho havia de dir que sota d' aquesta tela...

—De color d' *esperansa*. ¿qué t' extranya? Vaig dirte que 'm pagarias lo sopar y no sols me l' has pagat sinó que fins m' has donat propina.

MITJ SABADELLENCH.

CANTARELLAS

Ja que 'ls sorjes molt t' agradan
y á més tens lo cor de fera,
creume á mí, vesten á Cuba
y allí feste cantinera.

¿Perque algun copt' hi dit raspa
t' enfadas y 'm mous bronquina?
Bé, dona, bé, ¡no t' enfadis!...
¡Ja 't diré raspeta ó llima.

Dius que jo 't pinto l' amor,
com si fos un pinta-monas;
pero tu 't pintas la cara
y á mi 'm pintas la cigonya.

¿Dius que jo no sé de viure
perque fins riure no sé?
¡Ay jo 't flich! ¡Podem ben riure!
¡Com las cosas van tant bé!

¿Dius que jo 't pagui un piset
y donarme 'l si no gosas?
¡Ay, noya, que la sabs llargal
¡Qué 'n son de truxas las donas! ...

Molt bufó es lo téu cosset
y petita ta boqueta;
pero sé que tú ets coqueta ...
y á mi m' agrada 'l llonguet.

Si en lloch de Rita 't dich Rata,
no t' enfadis vida meva;
també 'l nom van cambiarme
los caixistas de «La Esquilla».

Per trampas los taberners,
per gandulas las beatas,
y per estrips y forats...
¡la meva ditxosa capa!

FRANCISCO LLENAS. (1)

PRINCIPAL

Gran varietat en lo cartell, perque las obras avuy per bonas que sigan solen durar poch.

Aixís es que van desfilant *Francillon*, *Las Vengadoras*, *Georgina*, etc., etc., totas ellas representadas de la manera excelent que sab la Sra. Tubau y 'ls inteligents artistas que li fan costat.

Del estreno de *La sonata del siglo XVIII* del Sr. Riera y Bertrán, ne parlarém la senmana próxima.

LIRICH

La serie de concerts de la *Societat Catalana* va començar anit, y per tal motiu y atesa l' hora en qu' entra en máquina 'l present número 'ns trobém en la impossibilitat de parlarne.

Ho farém en lo número vinent.

CIRCO

El pan del pobre es una obra populatxera; mes que aixó es un desarreglo complet de una producció notable del teatro alemany titulada *Los teixidors*.

Es molt de sentir que certs autors no contents ab mero-dejar en l' agena hisenda s' atreveixin á cometre verdaderas devastacions.

ROMEA

La nova obra del Sr. Ferrer y Codina estrenada á R-

(1) Senyors caixistas: No m' equivoquin lo nom com en la poesia *La Seba* publicada en un dels numeros anteriors.

mea ab lo titol de *La Suripanta*, desde las primeras escenas fa una ferror molt marcada de cuyna francesa. Es d' aquellas comedias que de moment un hom no pot dir lo que reflexa, pero que donan motius per sospitar que son com un mirall, no per altra cosa sino per lo que copian. La forma en que ha sigut anunciada se presta al equivoch, tota vegada que no 's posa en clar si es original la comedia ó la prosa en que está escrita.

Sens dupte aquesta volta 'l Sr. Ferrer no s' ha contentat en girar del revés l' americana d' un altre, sino qu' ha agafat tota una botiga de roba feta, y l' ha colocada, surgida y barrejada á son gust y plaher. La tiple de café cantant en companyia de un tío postis que recorre 'ls establiments de banys per pescar un infelis y casarshi; lo marit que cambiant de nom se fa passar per solter; l' home de la pór, lo Cataclismo dels *Valientes* que á lo millor lo mes cobart lo fa tremolar; lo gomós que sempre reb las bofetadas etcétera, etc., tipos son que hem vist cinquanta mil vegadas en escena.

Lo Sr. Ferrer y Codina ha escullit d' aquí y d' allá, havent fet una alfombra de retalls. En la combinació hi ha manya y no deixá d' haverhi alguns xistes per més que alguns resultan bastant grollers y tampoch negarem que l' obra va fer riure.

Lo primer acte es lo millor de l' obra, resultant algo fatigós lo tercer, en lo qual s' empenya massa l' autor en escurar la cassola, y en no perdonar al públich tots los incidents possibles, haguts y per haver. Al final un s' hi arriba á perdre.

Los actors ensopegant una mica, per no saber lo paper. Mereix especial menció lo Sr. Soler que fa un d' aquells tipos que tan bé escauhen á son temperament cómic que troba sempre apoyo en la copia del natural.

TIVOLI

La sarsuela clásica, que res té que veure ab las obretas frívolas destinadas als teatros que á Madrit funcionan per horas, té avuy en lo Tivoli una companyia molt equilibrada que la cultiva ab verdader carinyo.

Y una tras altra van posantse produccions antigas y modernas, desde *Marina* á *El Rey que rabió*; desde *El Relámpago* á *Las Campanas de Carrión*, alcansant totas ellas un éxit molt satisfactori.

L' empresa anuncia la próxima aparició de Mr. Duvregny ab una colecció de quadros disolvents y artístichs, que forman un viatge fotorámich alrededor del mon. Ho anirém á veure.

NOVEDATS

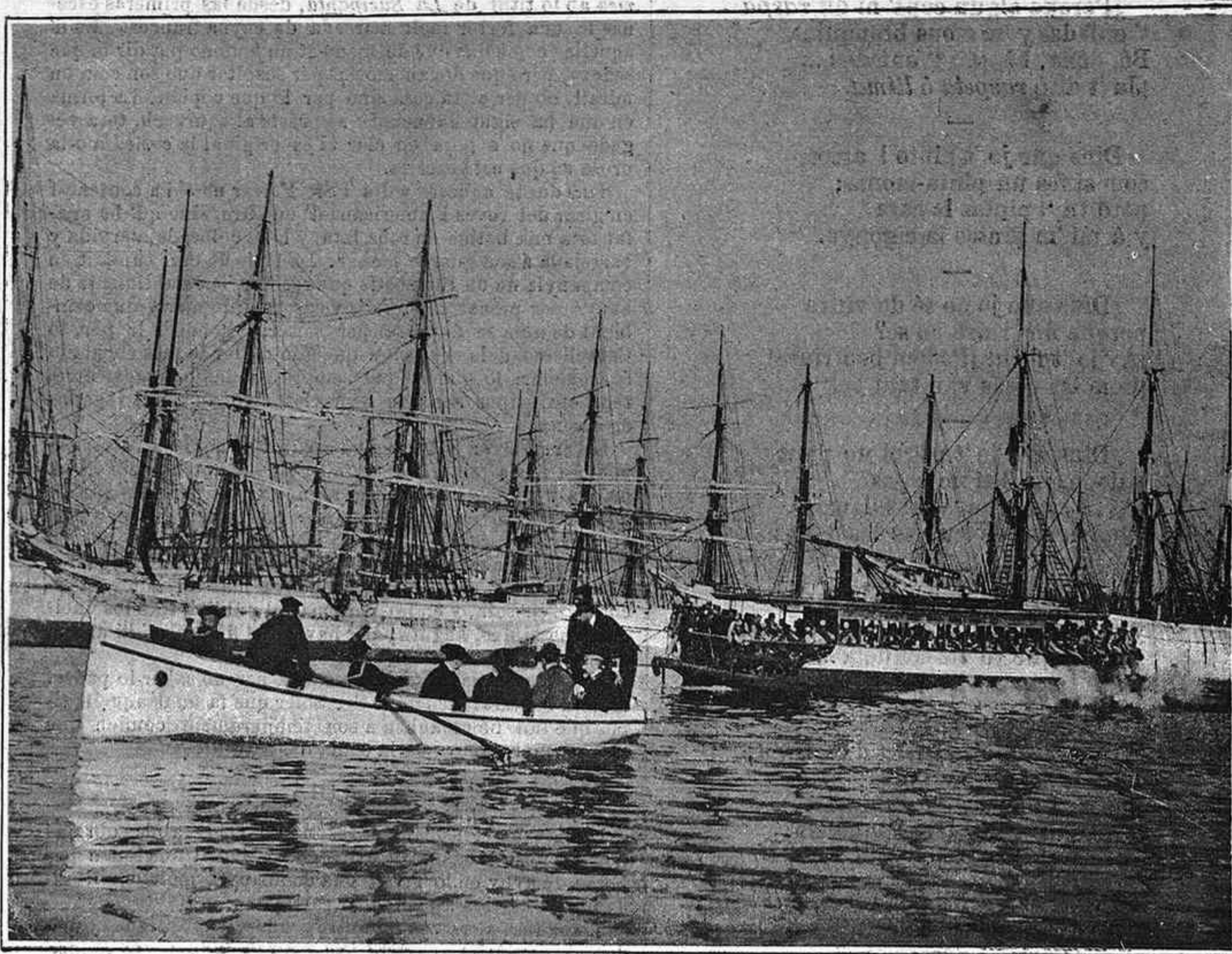
D. Joseph Amat y Campmany acaba de donar una nova mostra de son talent dramátich, ab lo drama *Llas que no lliga*, estrenat l' últim dilluns.

Encarna aquesta producció un pensament molt original: la disolució de un matrimoni per causa de nulitat, en virtut de haver sostingut lo marit relaciones ilicitas ab la mare de la séva esposa, avants de realisarse l' unió canónica. L' autor de *Llas que no lliga*, que á mes de ser un escriptor de rassa, es un advocat distingidíssim, tracta aquest escabrós assumpto ab la mes recomanable discreció, de manera que l' obra resulta tan interessant per lo que diuhen los séus personatjes, com per lo que deixan endavinar.

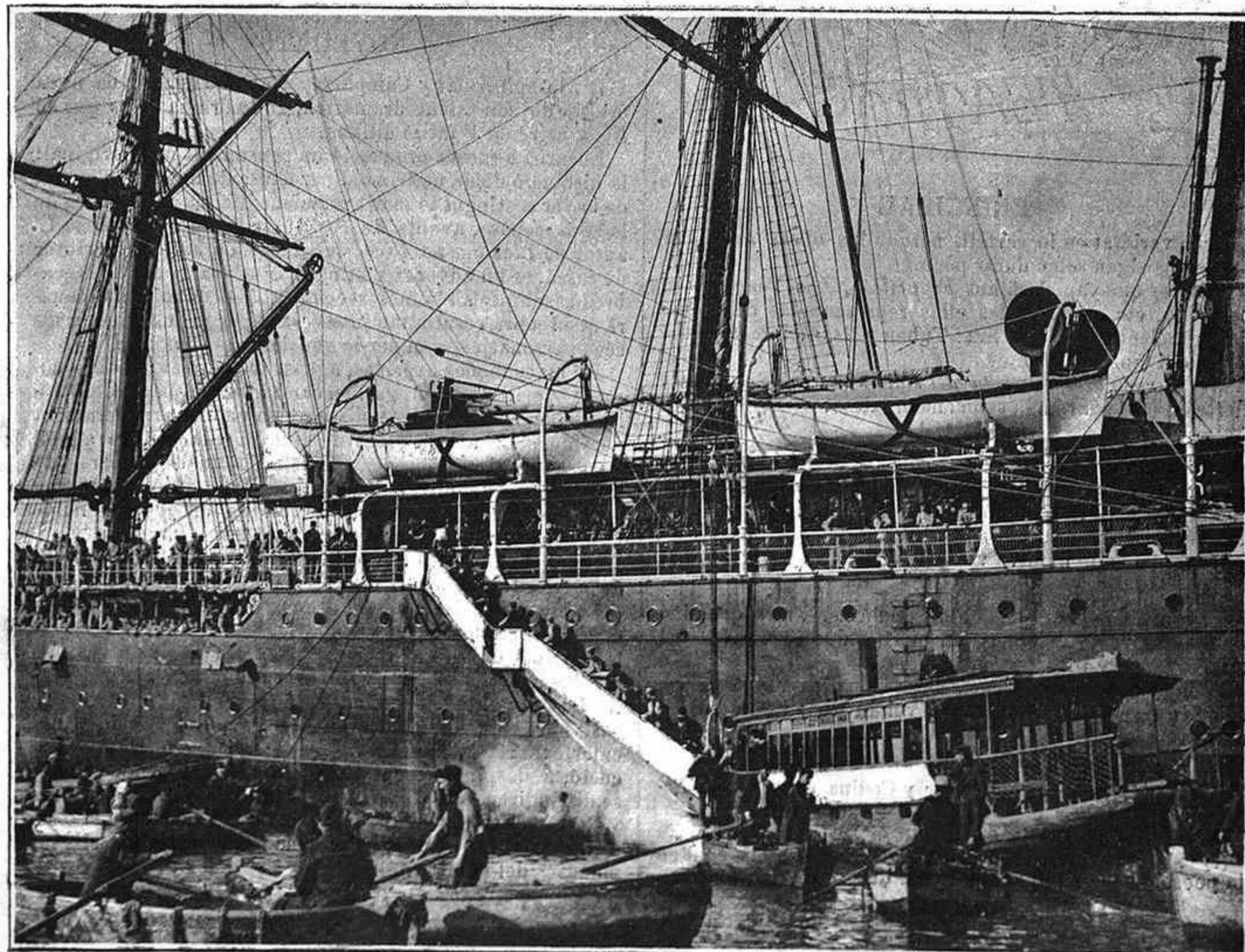
En mans menos expertas, aquest tema atrevit hauria corregut perill de naufragar: en cambi 'l Sr. Amat lo desarrolla ab una sobrietat de medis y ab un vigor verdaderament notables. Sols alguns raigs de llum brillan sobre aquell quadro de odís y diferencias de familia, quals primers termes son la concupiscencia de un marit mesquí y avaro y el desitj per part de l' esposa de rompre un jou insufrible pera casarse ab un altre home; al mateix temps que 'l sacrifici de una maré, que no vacila en deshonrarse en aras de la felicitat de la séva filla.

La situació culminant del drama, ó siga l' aparició del marit, pobre, desdenyat y venjatiu, presentantse á amargar la felicitat de l' esposa emancipada, á totas las horas, en tots los instants es de una potencia dramática avassalladora. Lo públich vá aplaudirla ab entussiasme.

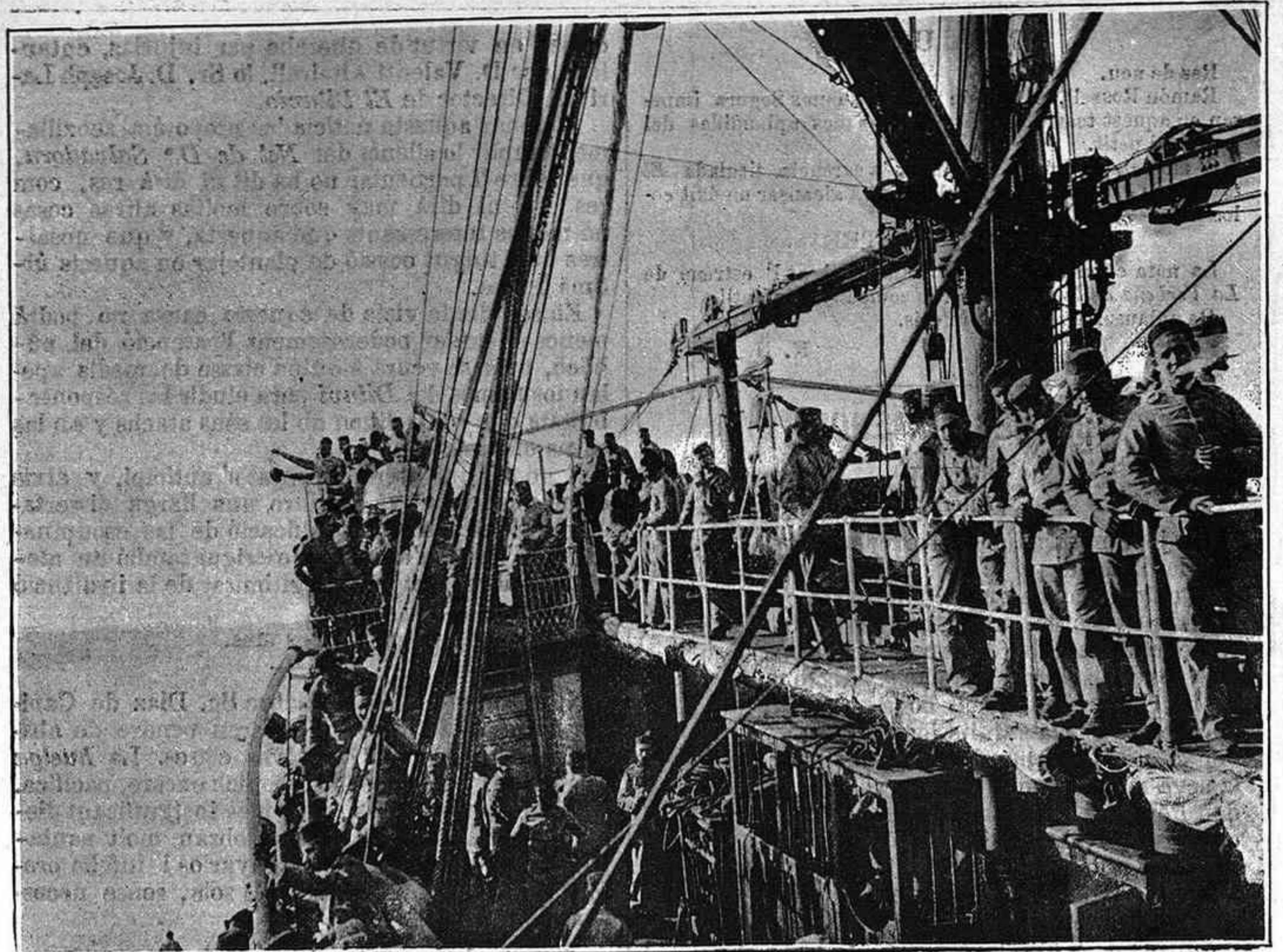
L' obra está notablement desarrollada: lo diálech, sense enfarfechs retórichs, es concís y vigorós. En quant á l' execució, á despit de certa timidés que trabava als actors, se distingiren la Sra. Ferrer, la Srta. Sala y 'ls Srs. Borrás y Guitart, ben secundats pel resto de la companyia. Lo senyor Amat sigué cridat á l' escena á compartir ab ells los aplausos del públich.

Golondrinas transportant soldats al Alfonso XIII

De la golondrina al trasatlántich.

La cubierta del Alfonso XIII.

A bordo del vapor.—L' últim ¡deu!

CATALUNYA

Res de nou.

Ramón Rossell, en Cerbón y las germanas Segura imperan en aquest teatro, posant las obras mes aplaudidas del repertori petit.

S' anuncia lo próxim estreno de la sarsuela titulada *El tambor de granaderos*, que á Madrid vá alcansar un éxit colossal.

CIRCO EQUESTRE

La nota culminant de la senmana ha sigut l' estreno de *La Verbena de la Paloma* per la companyia infantil. De aplausos no 'n vulguin més.

N. N. N.

NI MÉS NI MENOS!

(IMITACIÓ)

Un jove molt nano de Torredenbarra que fá paperinas y té un ull de poll; sa propia germana que ven butifarra, si mal no recordo, á la punta del moll; son oncle y la dida (d' aquesta minyona), que venen estampas, pehuchs y sigrons; un tal Gumersindo, molt bona persona, encare que porta surgits los mitjons; don Jaume Comellas del Dot y Molinas; la seva madastra que cura 'ls vespés; don Pere Baldufá, marxant de barrinas, que 's gasta deu céntims de puros al mes; un home que 's guanya la vida fent teyas allá en la Gran-Vía, passat el Frontón; un jove d' Ampurias que 's pinta las ceyas, y dintre pochs días será polissón; la seva xicota que allá á la Segarra, serveix á una dama que cus calsetets; un sorje qu' un vespre va veure á 'n Pitarra en cos de camisa menjant cacahuets; un cómic molt olla que pren xacolata, y dona propina no més que 'ls matins; la seva cunyada (qu' es un xiquet xata) y 's gasta molts céntims comprant redolins; un químic beyato que cria canaris; un fill de Triguera que sua de peus; un home molt gueto que fá calendaris, d' ensá que s' atipa d' arrós ab fideus; un príncep del Congo que fá quatre días que corre per Gracia, cullintne papers; son oncle qu' es metje, (venent loterías ha omplert una mitja fins dalt de diners); un tipo que compra botons de levita; el fill d' un sereno que 's moca ab els dits, un rata que canta cansons á la Rita; un home qu' allunya los mals esperits; un mestre qu' á un lloro li ensenya aritmética; un cego que canta l' *Spiritu gentil*; un noy que tá elástichs sens mérit ni estética; un vell guardagullas de ferro-carril; un viudo que compra molt oli de coco y un sastre que corre darrera un inglés... son trenta personas (si no m' equivoco) son trenta personas.... ¡Ni menos ni més!

ROSSENDO PONS.

Segons hem vist en alguns periódichs, per auto del jutje del Parch ha sigut declarat pro-

cessat en virtut de querella per injurias, entaulada per D. Valentí Almirall, lo Sr. D. Joseph Laribal, Director de *El Diluvio*.

Al donar aquesta noticia 'ns proposém senzillament suplir lo silenci del *Net de D.ª Salvadora*, que sobre 'l particular no ha dit ni dirá res, com res diu ni dirá may sobre moltas altras cosas no menos interessants que aquesta, y que nosaltres hem tingut ocasió de plantejar en aquests últims temps.

En son dia la vista de aquesta causa no podrá menos de cridar poderosament l' atenció del públich, puig se veurá á quina classe de medis apellan los homes del *Diluvio* pera eludir las responsabilitats que contrehuen ab los séus atachs y ab las sévas ofensas.

A no ser que algún insensat s' anticipi, y aixís com recientment vá escriure una llarga dissertació filosófica sobre la significació de las escupinadas que 's reben á la cara, escrigui també un alegat moral respecte á la legitimitat de la institució dels homes de palla.

Y per avuy no cal dir res mes.

Ni un sol alumno del célebre Sr. Diaz de Capilla, ha romput l' acort que varen pendre de abstenirse de concorre á las sévas clases. La *huelga* es general, y lo qu' es mes bonich encare, pacífica. Ni 'l mes petit alborot, ni 'l mes insignificant disgust. Se limitan á fer festa y obran molt santament. Tot lo que podria ensenyarlos l' infelís professor, s' ho poden apendre ells sols, sense necessitat de mestre.

**

Davant de aquesta actitud correcta y resolta s' han reunit los professors de l' Escola, y quan tothom creya que aconsellarian bonament al séu colega *in partibus*, la conveniencia de agafar los trastets y tornarse'n á Madrid á donar expressions als Srs. Moret y Maura; quan tothom tenia la convicció que tornarian pel bon nom de l' Escola y pel bé de l' ensenyansa, resulta, segons sembla, que s' han inclinat en pro del favoritisme y de la insuficiencia, fent séva la causa del desairat professor.

Aixís se parla ja no sols de la reunió del consell de disciplina pera castigar als alumnos autors de la protesta, que més que un cástich mereixen una forta abressada, sino també de cridar als alumnos *huelguistas* un, per un, al objecte de intimidarlos, y veure si 's logra ferlos rompre l' hermosa y digna unanimitat que avuy observan.

Si obrant aixís poguessin conseguir los professors que 'l Sr. Diaz de Capilla aprengué de dibuixar, menos mal; pero com aixó no es possible, com lo Sr. Diaz de Capilla, á pesar de aquesta ajuda s' ha de quedar tan inepte com es, no podém entendre per quins cinch sous los séus companys de professorat han de pendre ciri en aquest enterro.

**

¡Quí sab!

Pot ser sigui alló que diuen: «quan vegis las barbas de ton vehí pelar, posa las tevas en remull.»

¿Será que 'ls Diaz de Capilla abundan més de lo que molts se figuran, en la Escola de Bellas Arts?

En tot cas, procurarém esbrinar la causa de tan intempestivas oficiositats, y ab la ploma d' acer als dits farém l' autopsia á cada mort, puig, qui no siga bó per ensenyar que no 's posi á catedràtich.

Aixís veurém de fer dissapte de una bona vegada, á fi de que las sumas considerables que gasta

SOLDATS A CUBA

—Si aquí que 'l fret apretava anavan desabrigats,

¿cóm anirán al sé á Cuba?
—Probablement despullats.

la provincia en l' ensenyansa artística, tingan una inversió útil y digna.

***
Y ara 'ls alumnos del Sr. Diaz de Capilla que no desmanyin, puig tenint com tenen de la séva part la rahó y la justicia, no 'ls ha de faltar ni un sol instant l' apoyo de l' opinió pública.

May siga sino perque ells, xicots de pochs anys, fan lo que no saben fer los homes, los demás professors, ni una corporació tan encopetada com la Diputació Provincial.

Diumenje vá efectuarse 'l debut de la quadrilla de Niñas barcelonesas.

Los qu' esperavan grans emocions, varen sortir xasquejats, perque las fieras sotmesas á la séva pericia torera, eran badells de llet, anyoradissos dels mugróns materns.

Lo dia que lidihin toros de cartró moguts per aparato mecánich no correrán ni més ni menos perill del que ván passar lo dia del debut.

***
Y no 's cregui que jo vulga, al dir aixó, que aquellas simpáticas nenas se propassin á majors, á risch de arreplegar una banyada: aixó de cap manera, perque en últim extrém la cosa resultaria altament repugnant.

Limitinse á fer unas quantas monadas... y aquell á qui li agradin que las vaja á veure.

***
Després de las niñas vá treballar la quadrilla de

niños acapellada (estil *Renaixensa*) per en Patata.

Lo que vá donar lloch á que un aficionat fes la següent frase:

—L' empresa avuy s' ha portat molt bé ab el públich: primer ens ha donat *filet* y després *patatas*.

Aquesta senmana lo Sr. Berenguer, distingit pintor de Cadaqués exposa en lo Saló Parés una colecció de quadros que demostran clarament qu' es dels cridats á representar molt bon paper en lo moviment artístich de Catalunya.

Ressaltan en totas aquellas telas un serio estudi del natural y un vigor de factura, digne de qui sab manejar lo pinzell, com es degut.

La platja ab l' home y 'l noy que ocupa 'l lloch de preferencia es un tros de litoral catalá fixat sobre la tela ab verdadera maestría.

Ja está arreglat lo rellotje de la Seu, gracias á la intervenció de la Academia de ciencias y arts.

Si en lo successiu, conforme s' assegura senyala l' hora oficial, los soldats, cada vegada que soni, haurán de portar la má al front.

L' ordenansa militar prescriu que s' ha de saludar als superiors.

***
Y á propósit d' horas, campanas y campanars. Algún periódich deya que 'l de Santa María amennassava ruina; pero algún altre s' ha apressurat á desmentirho.

Segons las nostras noticias, lo que amenassa ruina no es lo campanar, sino la *fé dels feligressos*.

Y per compendreho aixís, no s'olvidi que la major part de las parets de aquella suntuosa iglesia, están plenas de barracas ahont s'expenen distints articles, cobratne 'l lloguer los encarregats de la casa de Déu.

¡Aquestas si que son esquerdas!

La disciplina política aplicada al art. Se tracta dels concerts modernistas del Lírich, qual direcció está confiada al mestre Vincent d'Índi, y diu textualment lo Sr. Cortada, en un article que ha vist la llum en *La Publicitat*:

«Si nosotros vamos a esta batalla *unidos y en completa disciplina*, confiando en el *saber de nuestro jefe*, la victoria es segura. Si nos dividimos, no siguiendo el camino que él nos indique, *que seguramente siempre será bueno*, la batalla estará perdida y quedaremos quebrantados para mucho tiempo.»

¡Magnífich!

Aixó es l'abdicació del gust y del criteri propi, en aras de la disciplina. No crech may qu' en matèrias d'art s'hagués dit una cosa semblant.

Si 'l distintiu del *modernisme* es la sinceritat, ¿per qué no s'ha d'exigir aqueixa sinceritat mateixa al espectador? Lo modern ha de ser bó per ser bó, y no per ser modern.

La casa Pujol y Companyia 'ns ha favorescut ab un *briquet Mauser*, que va ser objecte de un procediment entaulat per la Companyia cerillera.

Lo fallo de la superioritat no ha donat lloch al demònis.

De modo que 'l *briquet Mauser* es un' arma perfectament licita. Me'n alegro molt, tota vegada que resulta un aparato sumament enginyós.

Per lo tant... ¡foch a l'Arrendataria!

Los hermosos y detalladíssims fotograbats directes referents a la expedició de Cuba que publiquem en aquest número han sigut fets expressament pera LA ESQUELLA y procedeixen de fotografias de la coneguda casa Rus, una de la més ben reputadas y que més alt han colocat lo seu nom en aquest difícilíssim ram.

Ha quedat instalat en la colecció mineralógica del Museo Martorell un notable exemplar de *plata-verga*.

O molt m'enganyo ó aquesta serà una de las verges que tindrà a Barcelona mes devots y admiradors.

A Alemania s'ha publicat una lley repressiva contra la premsa prohibint atacar lo trono, l'altar, el capital, l'exèrcit, la familia y hasta 'l matrimoni.

De manera que 'ls casats que viscan malament haurán de aguantar lo pes de la creu, sense queixarse.

¡Qué lluny estém de aquells temps en que s'exclamava: *Ni patrimoni, ni matrimoni!*

Encare hi ha gent generosa.

Dias enrera un ciutadà feya donació de una su-

ma de importancia destinant los interessos que produhis al desempeñyo de robas y alhajas de familias pobras.

Posteriorment ha mort lo jove D. Joaquím Tiri-gall, legant tot lo seu patrimoni evaluat en uns dos milions de pessetas al Hospital de la Santa Creu.

¿No es cert que resulta molt més agradable que s'aprofitin de aquests beneficis los pobres y 'ls malalts que 'ls frares y 'ls jesuitas?

Sempre es millor gastarse 'ls diners en mocadors pera aixugar llàgrimas, que no en *certas cévas* pera ferne llansar.

Sembla que al últim se concedirà un plasso de 40 dias pera procedir a la demolició de tots los edificis y barracas de la Plassa de Catalunya.

Recordo que fá lo menos dos anys que vá dictarse un' ordre per l'istil, concedint un plasso de tres mesos... Y a pesar de tot vá transcorre un periodo de vuit vegadas aquest terme, y tots los embrassos varen continuar sense novetat.

Tractantse de aquesta plassa plena de trampas y enganyos, voldria viure cent anys sols per veure lo que passa.

Un marino molt rutinari, encarantse ab un home de ciencia, li digné:

—Diguin vostés lo que vulguin jo no hi crech ab aixó dels meridianos. Aquí ahont me véu, porto fets vint viatjes a América, y aquesta es l'hora en que no n'hi trobat may cap en mas travesias.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Al-ta-fu-lla.*
- 2.ª ID. —*Ca-ra-ssa.*
- 3.ª CONVERSA.—*Moncada.—Gall-Rita.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Trompeta de la sal.*
- 5.ª ROMBO.—
M
SAL
SORIA
MARCELO
LIEJA
ALA
O
- 6.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Falset.*
- 7.ª GEROGLIFICH.—*Per picas los picadós.*

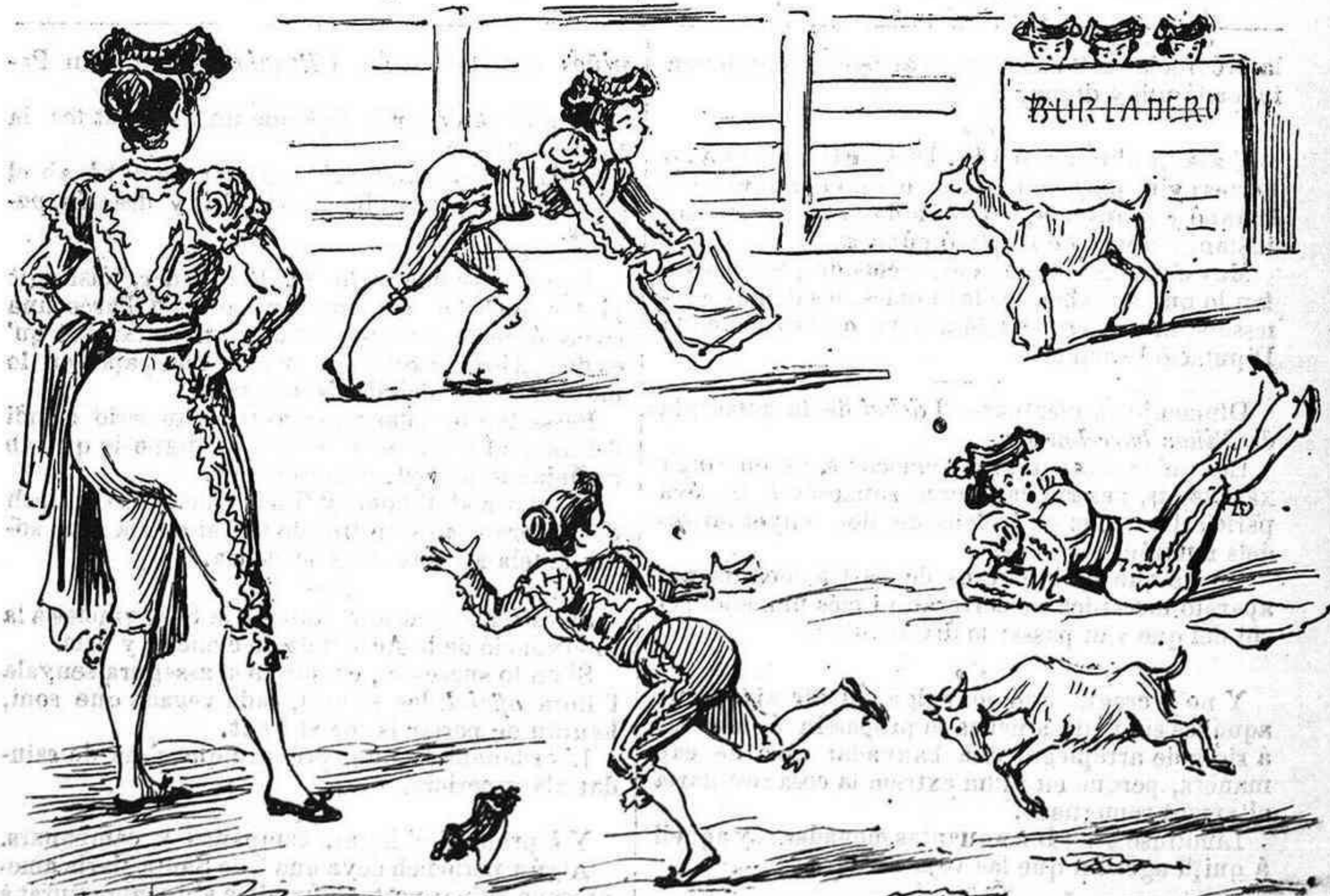
TRENCA-CAPS

XARADA

1

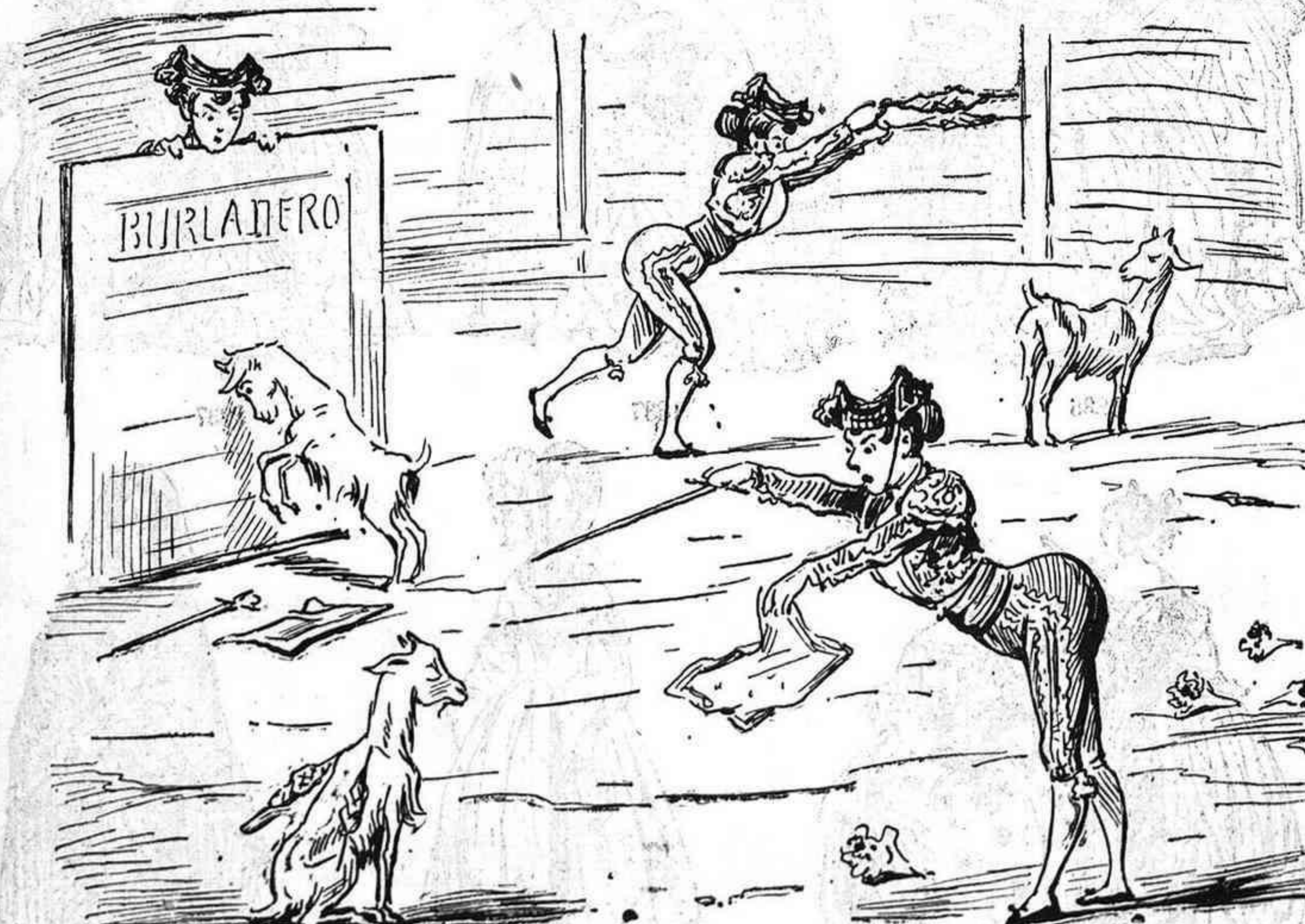
Un crimen molt espantós tingué lloch ahí a la nit, segons veig ne donan compte los diaris del matí.

INSTRUCCIO FI DE SIGLE

Lleugera descripció gráfica—del *heroych* treball que fa

INSTRUCCIO FI DE SIGLE

la compañía de *niñas*—que acaba de debutá.

Les modes del siglo XIX

1835

1835

1836

1836

1837

1837

1838

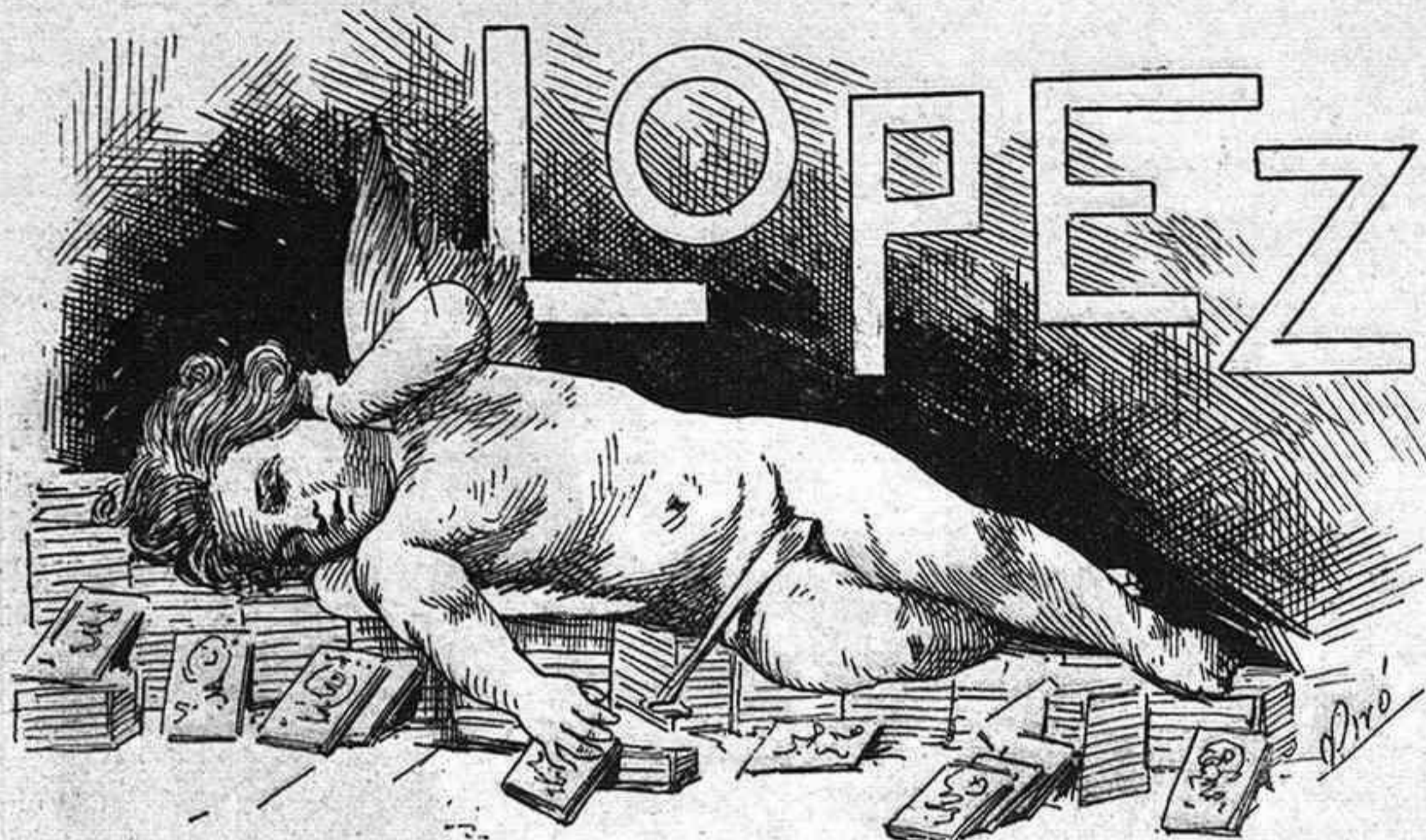
1838

1839

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu - Apartat, número 2

COLECCIÓN DIAMANTE

Acaban de pu-
blicarse los to-
mos 19 y 20 cu-
yas obras son:

GENTE DE MADRID

SILUETAS Y SEMBLANZAS

POR

D. CARLOS FRONTAURA

UN VIAJE A LOS INFIERNOS

POR

D. MIGUEL MELGOSA

Cada una de estas dos obras, forma un volumen en 8.º menor, con una preciosa cubierta al cromo y tan solo vale

DOS REALES TOMO

EL PRACTICON

TRATADO COMPLETO DE COCINA
por ANGEL MURO.

Precio 5 pesetas. — Encuadernado Ptas. 7'50.

APELES MESTRES

VOBISCUM (INDISCRECIONES)

Preu: 2 pesetas.

EL CONSULTOR

MANUAL TEÓRICO-PRÁCTICO DEL

FABRICANTE DE JABONES

POR

Fernando Candial Martínez

Un tomo en 4.º Ptas. 10, encuadernado Ptas. 12.

LOS CONDENADOS

por B. PÉREZ GALDÓS
Precio 2 pesetas

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútu, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém d' extravíos, no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

LA EXPEDICIO A CUBA

Alredors de la Capitanía del port.—Esperant la surtida del vapor.

En lo carrer de la Tot
 número noranta cinch
 hi viu un *primera-dos*,
 segons de públich se diu;
 casat ab una senyora
 molt *quart-dos-quart*. Lo marit
 sembla tenia sospitas
 de que un dels seus fadrins
 requebrava á sa muller
 ab poch honradíssims fins,
 y sens probar la certesa
 de tal noticia y ferit
 per los celos que 'l matavan
 resolgué cometre 'l crim.
 Cegat de *tres-invers-quarta*
 de un modo que fa escruixir,
 á las vuyt ó quarts de nou
 trobantse ab qui creya vil
 li pegá un cop de ribot
 fentlo caure sens sentit.
 — Un municipal (cas raro
 atés lo que passa aquí
 va detení al assassino
 que 's volia ressistir)
 y á un gossot de Terranova
 complicat en aquest crim.

UN FABRICANT DE CALENDARIS.

II

Ma *primera* es animal,
 part del cos es la *segona*,
 y 'l *tot* es bestia en plural
 y carrer de Barcelona.

PERE CARRERAS.

MUDANSA

Sempre al poble 's fa pagá
 y es qui menos *tot* ab *a*.
 Es aetriu de molt valé
 la *Total* posada ab *e*.
 Dintre un bosch, cassant, Magi
 va trobá una *tot* ab *i*.
 Es, lector, la Concepció,
 molt *total* posat ab *o*.
 Y es, d' enllá del Gurugú,
 un present la *tot* ab *u*.

AGUILETA.

TRENCA-CLOSCAS

D.ª AMALIA CEB
 REUS.

Formar ab aquestas lletras lo titul de un drama catalá.

A. FONT.

GEROGLIFICH

P R P
 AR
 IIII
 EE
 EEE
 PAR
 II

UN APRENENT.

Barcelona.—A. López Robert, impresor.—Asalto, 63